

Korte studies in Mattheüs (98)

De Bergrede (3)

Het is bijna onvermijdelijk om de tegenstelling te zien tussen de Bergrede in Mattheüs 5:1-10 en de rede tegen de Farizeeën en de Schriftgeleerden in Mattheüs 23:13-36. Waar we in het eerstgenoemde gedeelte acht keer 'zalig zijn...' ¹ lezen, lezen we in het tweede gedeelte acht keer 'wee u' over de Schriftgeleerden en de Farizeeën.

De Bergrede eindigt met de 'Schriftgeleerden' en het tweede gedeelte begint daarmee.

'Toen Jezus deze woorden had geëindigd, gebeurde het dat de menigte versteld stond van Zijn onderricht, want Hij onderwees hen als gezaghebbende en niet zoals DE SCHRIFTGELEERDEN.' (Mat. 7:28, 29),

'Toen sprak Jezus tot de menigte en tot Zijn discipelen: DE SCHRIFTGELEERDEN en de Farizeeën zijn gaan zitten op de stoel van Mozes; daarom, al wat zij u zeggen dat u in acht moet nemen, neem dat in acht en doe het; maar doe niet overeenkomstig hun werken, want zij zeggen het, maar doen het zelf niet.' (Mat. 23:1-3).

'Zalig zij' en 'wee u' zijn duidelijk tegenstellingen. Het 'wee u' wordt uitgesproken over de onderdrukkers en het 'zalig zij' over de onderdrukten. Dat wordt al duidelijk in de eerste zaligspreking die gaat over de armen van geest. De armen van geest zijn degenen die zichzelf vernederen en zichzelf niet hoogachten, zoals de blinde leiders dat deden.

'En wie zichzelf zal verhogen, zal vernederd worden; en wie zichzelf zal vernederen zal verhoogd worden.' (Mat. 23:12).

Direct na dit eerste vers, volgt het eerste wee. Daar is duidelijk een connectie. Zij die zichzelf verhoogden moeten we duidelijk zoeken onder de klasse van de Schriftgeleerden en de Farizeeën en degenen die zichzelf vernederden onder de groep mensen die bijna onder hun loden last bezweken.

Een andere tegenstelling in deze beide redes is de houding tegenover het Koninkrijk der hemelen. Zij, die zich vernederden, de armen van geest, krijgen het Koninkrijk der hemelen toegewezen. Het is ook dezelfde categorie mensen die het zwaar te verduren kreeg en vervolgd werd 'om de gerechtigheid' (Mat. 5:10). 'Want hun is het Koninkrijk der hemelen.' (Mat. 5:3, 10). Alles hadden deze armen en treurende ervoor over tot en met vervolging toe omwille van de gerechtigheid. Zij smachtten naar het Koninkrijk der hemelen.

Dat kan je van die andere categorie mensen in Israël niet bepaald zeggen. In plaats van het Koninkrijk binnen te willen gaan, deden ze er alles voor om buiten te blijven; en niet alleen zichzelf, maar ook degenen die wel binnen wilden gaan, probeerden zij tegen te houden.

'Maar wee u, Schriftgeleerden en Farizeeën, huichelaars, want u sluit het Koninkrijk der hemelen voor de mensen; u gaat er immers zelf niet binnen, en hen die er binnen willen gaan, laat u er niet binnen gaan.' (Mat. 23:13).

¹ Ik beschouw nu de negende keer (Mat. 5:11) als losstaand, misschien meer samenvattend van de acht voorgaande zaligsprekingen. De negende keer is in die zin anders dat er een tweede persoon meervoud volgt: 'zalig zijn jullie', waar in de voorgaande acht keer een derde persoon meervoud volgt: 'zalig zijn zij'.

Daarom hield de Heere de discipelen voor dat hun gerechtigheid overvloediger moest zijn dan die van de Schriftgeleerden en de Farizeeën (Mat. 5:20). Met zo'n 'gerechtigheid' zou je het Koninkrijk helemaal niet binnengaan.

De Schriftgeleerden en Farizeeën worden aangesproken met 'geveinsden' of 'huichelaars'. Het kenmerk van de huichelaar is dat de buitenkant belangrijker is dan de binnenkant. Ja zelfs, als het ervan buiten maar goed uitziet, hoef je over de binnenkant niet al te moeilijk te doen. Maar God rekent anders en dat zien we ook in deze twee redes terug.

Tegen de Schriftgeleerden en de Farizeeën zegt de Heere Jezus:

'Wee u, Schriftgeleerden en Farizeeën, huichelaars, want u reinigt de buitenkant van de drinkbeker en van de schotel, maar vanbinnen zijn ze vol van roofzucht en onmatigheid. Blinde Farizeeër, reinig eerst de binnenkant van de drinkbeker en de schotel, zodat ook de buitenkant daarvan rein wordt.' (Mat. 23:25, 26).

Voor de blinde leiders was de ceremoniële reiniging van allerlei gebruiksvoorwerpen volgens de wet voldoende. De Heere zegt hier dat de binnenkant belangrijker is dan de buitenkant. Het kan aan de buitenkant allemaal wel schoon en rein lijken, dan hoeft het met de binnenkant zo nog niet te zijn.

Daarom zegt de Heere in de Bergrede:

'Zalig zijn de reinen van hart, want zij zullen God zien.' (Mat. 5:10).

Reinen van hart staan tegenover degenen die alleen de buitenkant reinigen. Daarmee zeg ik niet, dat de Heere hiermee de wet met zijn ceremonieën aan de kant zette; zeker niet. Hij zei niet meer en niet minder, dat zij, die met de uiterlijkheden konden leven, zij, die de vorm waarnamen, maar de innerlijke betekenis ervan niet begrepen en zich er ook niet druk om maakten, huichelaars waren en niet hoorden bij de groep die God zouden zien.

Zo is het ook met de gerechtigheid. Tweemaal komen we de term in de zaligspreekingen tegen.

'Zalig zijn die dorsten en hongeren naar de gerechtigheid², want zij zullen verzadigd worden.'
'Zalig zijn zij die vervolgd worden om de gerechtigheid³, want van hen is het Koninkrijk der hemelen.' (Mat. 5:6, 10).

Hongeren en dorsten naar de gerechtigheid deden de Schriftgeleerden en de Farizeeën niet. Wat deze gerechtigheid betreft was het voor hun weer een en al buitenkant.

'Zo lijkt u ook wel VANBUITEN rechtvaardig⁴ voor de mensen, maar vanbinnen bent u vol huichelarij en wetteloosheid.'

Zij behandelden de grafmonumenten van hen die vervolgd geweest waren om de gerechtigheid, 'de rechtvaardigen'⁵, niet beseffende dat zij zelf de vervolgers waren. Dat voegt de Heere toe aan Zijn laatste wee. Zij zullen 'doden', 'kruisigen', 'geselen', en 'vervolgen' (Mat. 23: 34) en zo 'het rechtvaardige bloed, van de rechtvaardige Abel tot Zacharia' over hen laten komen. Zij meenden zelf rechtvaardig te zijn. Zij eerden de rechtvaardigen uit het verleden. Maar zij vervolgden en doodden de rechtvaardigen uit het heden. Wat een les en wat een spiegel.

² Grieks: *dikaiousunè*

³ Idem

⁴ Grieks: *dikaios*, dus verwant aan het voorgaande woord, *DIKAIOSunè*

⁵ Idem